

vagament ens hi acostem formalment amb un *šitta* d'aquesta arrel, però aquest és un mot ben rar (només en RMartí, segons Dozy, res en els dicc. clàssics) i significa 'pinta'. Inútil parlar més de l'àrab. — 12 Altrament aquesta explicació (veg. DCEC s. v. *seta*) tampoc no l'he vista després tan ferma, i cal reconèixer que no és pas segura (veg. DECH, i ja en el *BreveDET.*). Però ací no cal que ens en ocupem, car és clar que la semblança entre el cast. *seta* ~ *xeta* 'bolet', 'morros botits', i el cat. *aixeta* és vaga i casual, i els mots solament han vingut a sumar-se, per una convergència tardana i local, a Aragó, on és segur que *jeta* 'aixeta' és un catalanisme, sense gran valor per als investigadors. —

13 El significat del ll. *excipere* 'recollir, emmagatzemar un líquid (en un dipòsit)' és prou corrent, i d'ací deriven *exceptoria* i *exceptorium*, freqüents en les glosses amb els sentits de «cisterna, lacus, ἐνδοχείον»; podríem imaginar, doncs, que un EXCĒPTA 'aigua emmagatzemada' vagi passar, com ho ha fet *dipòsit*, a significar 'recipient'; i això no és enterament arbitrari, puix que en algun punt escadusser de l'interior de Mallorca *aixeta* s'assenyala amb el sentit de 'pouet al fons del cup, que per un grifó en rep el vi' a Inca, i 'piqueta que intercepta els residus d'oliva en la tafona', a l'immediat poble de Mancor (*AlcM*); però res d'això no té més que doc.^o recent, no es concep que de la idea de tals piquetes es passi a un forat o tap com el de l'*aixeta*, i que això es presenti unànime en la copiosa doc.^o citada dalt, per un espai de més sis centúries i en zones incomparablement més vastes; en canvi s'explica que *aixeta* passi del «grifonet» esmentat a designar el petit recipient caracteritzat per aquest. —

14 Al capdavant només un cas més d'aquella sèrie que estudiava jo en *LleuresC.*, 353: *deximflar* = *desinflar*, *dexenujar* 'des-enutjar', oc. ant. *deiserrar*, *deisarrezar*, cat. ant. *dexobte* 'de sobte'. S'erren del tot E. Richter i fins Moll en creure que EXAPTARE (> *aixetar*) s'expliqui per alguna evolució de la idea de 'adaptar'. És la negació del cast. *atar*, senzillament. Ni en llatí no era, almenys simplement, 'adaptar': «ex quo pendeant *exapta* catenis tintinnabula», com deia Plini (36.19.8), més aviat ens parla d'uns picarols que saltironaven amollats per les cadenes, que no pas d'una 'adaptació' d'una cosa a l'altra. Fins en el mateix passatge d'Apuleu (bo i vague com resta, en el seu estil massa ornat) «visus est quiete proxima, dum magno Deo coronas *exaptat*» es pot creure que la idea de trenar i destrenar les flors de la corona van alhora. — 15 Ben cert que no ve de cap *château*, com haurà cregut mant golafre, ni de cap *chef*: és cuina catalana, grassa i forta, i no pas les maioneses deliquescents i amanerades d'un gurmè francès.

Així, V. *si Aiximicar*, V. *xemic* (MICA) *Aixin-gló*, *aixinglonar*, V. *singló Aixiquir*, V. *xic Aixiribillar*, *aixiribir*, V. *eixerit Aixirimicat*, V. *xemic* (MICA) *Aixirment*, *aixirmentar*, V. *sarment Aixi-*

roi, V. *xiroi*, *eixorellar* (ORELLA) *Aixis* 'herba del cànem», V. *assassí Aixivernar*, V. *bivern Aixixinar*, V. *assassí Això*, V. *eix Aixol*, *aixola*, V. *aixa Aixoll*, V. *soll Aixollar*, V. *xollar Aixona*, *aixonar*, V. *eixonar*

AIXOPLUGAR o *aioxoplugar-se*, tret del sinònim *soplujar-se* i de la seva variant *aioxoplujar-se* — derivat de *pluja* — per influència del cat. occidental *esplugar-se*, que vol dir el mateix i és derivat de *ESPLUGA* 'gran caverna que sovint serveix d'aioxopluc', del llatí *SPELUNCA* (ll. vg. *SPELŪCA*) id. □ 1.ª doc.: *aioxaplugar-se* («sotaplujarse»), Lab. 1839; *aioxaplugar-se* *DAG.* i en escriptors de finals de segle.

No recordo que n'hi hagi exemples en Verdager ni en alguns altres dels escriptors primerencs del S. XIX, i també trigà a entrar en la tradició lexicogràfica (no Belv., *DTO.*, etc.); de tota manera aviat apareix en les guies i narradors excursionistes almenys des de cap als anys 80, i aviat tendeix a generalitzar-s'hi la variant *aioxoplugar*; un dels primers escriptors que semblen haver-lo usat en una narració merament literària és G. Vidal i Valenciano (1867 o c. 1870), que emprava la forma *xoplugar-se* (*DAG*). Ja n'intentaren l'estudi etimològic Spitzer, *Nph. Mgn.*, 1913, 157ss., *Libl.* xxxv, 396; i Tallgren *Glanures*. Aquell pensava primer en una deformació de *SUPPLICARE*, partint de la forma de l'oc. ant. *soplegar*, que ultra 'pregar, suplicar' tingué també el sentit de «se plier, s'inclinar, se soumettre» i Spitzer imaginava que d'ací s'hagués passat a 'ajupir-se sota un cobert'; però havent-li cridat Tallgren l'atenció sobre la coexistència amb *sopluiig* i *soplujar-se*, acabaren per estar d'acord que devia ser derivat en alguna forma o altra de *pluja*.

Les formes en *j*, en efecte, si bé així mateix són ben rares en autors de la Renaix., ni figuren (tan poc com aquelles) en diccs. antics, ni balears o valencians, tant mateix pertanyeren més a la llengua tradicional, judicant per la data, provenença i caràcter dels primers textos en què apareixen: *soplujar-se* és la forma verdageriana, i ja figura en l'*Atl.*: «al cim, pus lo diluvi segon era vingut, / per *soplujar-s'hi* munten ab pressa una cabanya, / des d'on puguen mirar-lo, segurs y a peu exut». 1 Per raons morfològiques, però, és més probable que el punt de partida de tot fos el substantiu *sopluiig*, en el qual es comprèn millor la funció del prefix *so-* pròpiament 'protecció sota la pluja' (Lab. 1839 posava *sotaplujar-se*). I en efecte *sopluiig* figura, no sols en escriptors del Princ., sinó també en textos mallorquins, com el de *La Roqueta* que cita el *DAG.*; i en un dels més antics poemes de Costa i Llobera: «Reyna de les Muntanyes, / Verge de Lluch, / Vós qui a romeus y pobles / donau *sopluiig*» (*Castell del Rey*, 116); *AlcM* hi afegeix cites de *sopluiig* en Raimon Caselles i de *soplujar-se* en el primer llibre de Ruyra.

Les formes en *-ugar* i en *-uc* són més aviat del català oriental i les úniques barcelonines. No solament em són familiars de Barcelona i amples zones pròximes, sinó que tinc nota precisa d'haver-les sentides molt a